

Rea Galanaki, Gran Premi de les Lletres

Kleri Skandami

Imatge: Kastaniotis

Al març de 2023, el Ministeri de Cultura grec va atorgar a l'escriptora Rea Galanaki (Iràklío, Creta, 1947) el Gran Premi de les Lletres pel conjunt de la seva obra, tot ressaltant que «la percepció poètica amb la qual teixeix el llenguatge de la seva prosa crea un entramat de connotacions que arrossegueu els lectors a palimpsestos d'imatges, sentiments i reflexions».

Aquest premi, colofó a una sèrie de premis i distincions gregues i internacionals, va ser el reconeixement a tota la seva producció literària, des del seu primer llibre de poesia, en 1975, fins a la seva última novel·la, *Εμμανουήλ και Αικατερίνη. Τα παραμύθια που δεν είναι παραμύθια* [Emmanuïl i Ekaterini. Els contes que no són contes], de 2022, any en què també la presidenta de la República Hel·lènica la va condecorar amb la medalla de la Creu d'Or de l'Ordre dels Serveis Distingits (Τάγμα της Ευποΐας).

Ρέα Γαλανάκη, *Εμμανουήλ και Αικατερίνη. Τα παραμύθια που δεν είναι παραμύθια*. Αθήνα: Καστανιώτης, 2022. 418 σελ.

Rea Galanaki, *Emmanuïl i Ekaterini. Els contes que no són contes*. Atenes: Kastaniotis, 2022, 418 pàg.

Rea Galanaki, en rebre el Gran Premi de les Lletres, va dir: «sobretot m'emociona que a més de la meva obra es premia també d'alguna manera una vida difícil, no la meva, sinó la vida, amb la seva bellesa i, sempre, els seus errors, de cadascun de nosaltres que ens dediquem a la literatura».

La seva, de vida, va començar a la seva estimada Creta, illa que la va veure néixer i, com ella mateixa admet: «em va ensenyar el significat de la igualtat i de la llibertat d'expressió, el sentiment de la justícia, la valentia i l'amor a la democràcia. Aquí vaig aprendre a ser una persona autònoma, una dona independent».

Aquesta terra contradictòria, illa que en si és figura literària, font de mites antics i moderns, nodrissa de déus i herois contemporanis, li va regalar una inesgotable inspiració, però no la va poder retenir entre les seves muntanyes, les seves gorges i els seus llegendaris altiplans. Com un αγρίμι [*agrimi*], una cabra salvatge cretenca, va saltar, sempre cap amunt, com una àguila, va volar a Atenes, primer, i a Patra, al Peloponès, després, on va residir durant molts anys, per a finalment tornar una altra vegada a Atenes, que diu estimar molt.

No obstant això, l'ambient intel·lectual i els seus professors a la Facultat de Filologia de la Universitat d'Atenes, a mitjans anys 60, la van decebre, però al mateix temps li van inculcar aquesta obstinació, aquesta tenacitat tan característica en ella, de començar a llegir sense treva: «no vaig deixar mai de llegir apassionadament tot el que m'interessava, soc d'alguna manera una escriptora autodidacta», diu; i també: «en una obra literària tot juga un paper essencial, però el més important és la instrucció contínua de “la ment, l'ànima i la ploma” per mitjà de la lectura diària i d'altres formes afins, com el cinema, el teatre, la pintura, etc.»

D'altra banda, als primers anys difícils d'Atenes i de la seva decepció serveix de contrapès tota una xarxa d'amistats que es van forjar en aquella època, «en condicions de màxima alerta», com explica ella mateixa, «i de la petita o gran resistència de cadascun de nosaltres a aquella terrible dictadura militar». A aquests amics, la pena dels anys 1967-1974, als companys de viatge de tota una generació d'intel·lectuals grecs progressistes, dedica la nova edició del seu llibre de poesia *Πού ζει ο λύκος*; [*On viu el llop?*].

Des de llavors no ha deixat de llegir ni d'escriure. La seva producció literària compta amb llibres de poesia, les seves primeres publicacions, i també amb assajos, relats i vuit novel·les (totes publicades per l'editorial Kastaniotis). «Tot m'expressa», diu, «ja sigui per separat o en la seva síntesi. Vaig començar amb la poesia, però amb el pas del temps és la narració la que em va anar conquistant. La seva barreja, juntament amb la reflexió i en la justa mesura, encara que no sigui fàcil, sempre m'ha interessat».

Aquest entreteixir les vides dels seus personatges amb un llenguatge poètic, líric, es va fer patent des de la seva primera novel·la, de 1989, aquella emblemàtica *Ο βίος του Ισμαήλ Φερικ πασά* [*La vida d'Ismail Ferik paixà*], que va sacsejar les aigües del món literari grec i va obrir un camp prolífic de discussions i juxtaposicions sobre el que és o no és una novel·la històrica, «sobre com entenem la manera de reflectir la Història o una experiència històrica en un text literari modern». És, a més, la primera novel·la grega que la UNESCO va decidir incloure en el seu catàleg d'obres representatives (UNESCO Collection of Representative Works, 1994).

Els personatges de Galanaki tenen una força especial: a vegades es mouen en un ambient fantasmagòric, caminen sobre un cable, trontollen entre dues identitats, entre dos móns oposats, laberíntics, pateixen i lluiten. I al final deixen una petjada inesborrable, com creada pel pinzell de la pintora protagonista d' *Ελένη ή ο Κανένας* [*Helena o Ningú*]. Moltes vegades són personatges reals, però llavors, diu Rea Galanaki, «després d'un ardu estudi de les seves vides i del seu temps, sotmeto totes les meves troballes a les exigències d'una literatura molt estricta, una literatura antiquíssima i contemporània alhora, sabent que aquesta profunda recerca de la vida de l'altre és una excavació en el meu propi jo».

Ha escrit vuit novel·les fins ara, la setena de les quals, *L'última humiliació* [*Η Ακρα Ταπείνωση*], publicada en 2015, és la que va venir a presentar a Barcelona i altres ciutats catalanes al setembre de 2019, acompanyada per la seva traductora Mercè Guitart. Una mica abans de la pandèmia la vam sentir parlar de la crisi grega i de tantes altres coses. Un regal abans de l'aïllament del 2020: les paraules de Rea Galanaki, plenes de reflexions i màgia i un profund respecte envers la seva llengua, paraules gregues en el paper o pronunciades en la suau tardor barcelonina.

Rea Galanaki, *L'última humiliació*. Trad. Mercè Guitart.
Manresa: Tigre de Paper, 2019. 234 pàgs.

